

Кравець Віталій Михайлович,
завідувач кафедри філософії права
та юридичної логіки Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, доцент,

ПРАВОВА ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ЯК ТЕНДЕНЦІЯ РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ РЕАЛЬНОСТІ

Сучасний соціальний простір вказує на трансформаційні процеси, які породжуються та корегуються процесами глобалізації. Як відзначають деякі автори, глобалізація виступає важливою складовою суспільно-історичного процесу, що має багатовікову історію. Цей процес обумовлює взаємозв'язок і взаємозалежність майже всіх сфер суспільного життя шляхом їх універсалізації й стандартизації.

Очевидно, що самим наглядним і видимим проявом глобалізації є сфера економіки, зокрема процес формування єдиного світового економічного простору. Проте аналіз світових глобалізаційних процесів дає можливість також зробити висновок, що їх вплив відчутний і в правовій сфері, зокрема достатньо інтенсивно відбувається зближення системи міжнародного права та національних правових систем.

Тому глобалізацію слід розглядати як об'єктивну тенденцію інтернаціоналізації різних сфер суспільного життя, що переважно впливає на діяльність суб'єктів міжнародно-економічних відносин і зумовлює створення єдиної міжнародної, соціально-економічної, політичної, правової та інформаційної системи, в якій кожен елемент виступає як частина цілого.

Правову глобалізацію можна визначити як процес формування нової міжнародної системи правових норм, які організують та забезпечують міждержавну взаємодію в різних сферах життя сучасного суспільства, під час якого міжнародне право та різні національні правові системи набувають стану тісного взаємопроникнення та взаємозв'язку.

Основні способи правової глобалізації у зв'язку з необхідністю спільних зусиль на міждержавному рівні вирішувати різноманітні сучасні проблеми глобального характеру можна визначити як правову інтеграцію та правову імплементацію. Дискусійним є питання щодо можливості виокремлення ще й правової інтернаціоналізації, сутність якої полягає в тому, що внутрішньодержавне право пов'язане з іншими внутрішньонаціональними правовими системами.

При цьому правова глобалізація як частина глобалізаційного процесу сучасності поряд із загальними ознаками, що йому властиві, характеризується своїми особливими властивостями.

Право в умовах світових глобалізаційних процесів піддається трансформації. Зовні глобалізація впливає на право на рівні взаємовідносин та функціонування національних правових систем, що зумовлює посилення їх тісного взаємозв'язку і взаємозалежності. При

цьому варто відзначити вплив глобалізації не стільки на право як явище, скільки на методологію його пізнання.

Даний процес протікає без належного теоретичного осмислення, вчені загострювали увагу в основному на необхідності адаптації українського права і законодавства до норм Європейського Союзу та СОТ, виконання нашою державою зобов'язань перед Радою Європи та інших вимог, пов'язаних з інтеграцією України до міжнародних та наддержавних політичних утворень. Тому сьогодні слід зосередити увагу на необхідності переорієнтації парадигми дослідження в правовій сфері в напрямку виявлення світоглядно-методологічних і доктринальних основ осмислення правової глобалізації, вивчення її місця та значення в загальносвітових процесах глобалізації, а також з'ясування позитивного та негативного її потенціалу.

Актуальність вивчення цих проблем зростає ще й тому, що затяжний брак адаптації та згоди навколо поняття правової глобалізації в правовій науці загрожує фрагментацією досліджень на методологічному та теоретичному рівнях.

На сьогодні спостерігається значне зростання інтересу науковців до процесу, ознак, вимірів, наслідків правової глобалізації, а також проблем трансформації під її впливом національних правових систем, однак дослідження основ філософсько-правового осмислення правової глобалізації як феномену й тенденції розвитку правової реальності, не дістало належного висвітлення.

Слід відзначити також і те, що глобалізація здійснює істотний вплив на розвиток світової злочинності, відтак міжнародна взаємодія у сфері протидії злочинним діям потребує вироблення єдиних підходів, розробки уніфікованого категоріального апарату, що є важливим проявом глобалізаційних процесів у правовій сфері.

Філософія права володіє потенціалом та можливістю впроваджувати у сферу свого дослідження явища, які містять міждисциплінарні характеристики, оскільки сам по собі феномен правової глобалізації породжує для людства, в тому числі для України, нові проблеми, розв'язання яких потребує нового методологічного інструментарію. Іншими словами, ставлячи перед правовою наукою нові проблеми, пов'язані з правовою глобалізацією та основами її осмислення, життя вимагає від науковців нових ідей і підходів, з допомогою яких ці проблеми можна було б розв'язати.

Дослідження цієї проблеми набуває особливої актуальності для національної правової системи України, оскільки ефективність її функціонування здебільшого визначається як її інтегрованістю у рамках регіонального права (тобто європейського інтеграційного простору), так і активною участю у загальносвітових економічних та політичних процесах. Ці процеси віддзеркалюють вплив правової глобалізації на національну правову систему України.